

Kommunenes egen lille skatt

Av Jørn Rattsø, 16/4/01

Kommunene skaper privat formue for sine innbyggere, spesielt for huseierne. Skal ikke kommunene ha noe igjen? Jo, kommunene bør få eiendomsskatt.

Kommunene bidrar ofte til å gjøre sine innbyggere rike. Denne kjensgjerning er altfor lite påaktet i offentligheten. Men få vil krangle på at det er slik. Når kommunen bygger ny veg eller barnehage eller skole gjør den området attraktivt og eiendomsverdiene stiger. Eiendomsskatten kan betraktes som en liten betaling for denne verdiskapingen. Eierne betaler noe for den glede de har av kommunen.

En velfungerende kommune gjør hele kommunen attraktiv for innflytting av familier og bedrifter. På den andre siden vil en kommune med høyt skatte/ avgifts-nivå og dårlige tjenester skyve familier og bedrifter fra seg. Dette er en viktig kontrollmekanisme – fra velgerne overfor kommunen. Innbyggere som betaler eiendomsskatt blir ekstra opptatt av at kommunen drives godt og skaper verdier for alle i lokalsamfunnet. Eiendomsskatten synliggjør sammenhengen mellom eiendomsverdiene og kommunens drift.

Hensynet til lokaldemokratiet tilsier en bred kommunal skatt på all eiendom. Kommunene får en egen skattebase som de kan bestemme over, og det åpner for mer meningsfylt lokalpolitikk. Den viktigste politiske konfliktlinjen, spørsmålet om utgiftsnivå og skattenivå, blir med eiendomsskatten sentral i kommunene.

Eiendomsverdier avspeiler kommunens dyktighet

I USA brukes eiendomsskatt til skolefinansiering, og grunnskolen organiseres i egne skolekommuner. Her er befolkningen meget oppmerksom på at gode skoler gir innflytting, høye eiendomsverdier og flere til å dele på skoleutgiftene. I perioder hvor eiendomsskatten stiger uten at skolene blir bedre, blir det skatteprotest og skoleprotest. Den selvstendige finansieringen av skolekommunene sikrer engasjement og deltagelse i skolepolitikken. Ofte bestemmes skattenivået og dermed skolebudsjettene ved lokale folkeavstemminger.

Nøkkelen til koblingen mellom kommunetilbud og skattenivå ligger i at skatten legges på eiendomsverdi. Eiendomsverdien varierer med kommunenes velferdstilbud og skattenivå, og fungerer derfor som et termometer for kommunens drift. Hvis eiendomsskatten skal synliggjøre at kommunene skaper verdier for private, må eiendomsverdien ligge i bunn. Da kan man ikke konstruere takstsystemer som er frikoblet fra eiendommenes verdi. Regjeringens ferske forslag til takstsystem avspeiler politikernes gode fantasi, men det er dårlig økonomi. Kan noen forklare hvorfor alderen på et hus skal være viktig for skatten? Skatt basert på et konstruert skattegrunnlag har lite for seg.

Folket bør tynges av gode skatter

En bred eiendomsskatt er også god skattepolitikk. Den kan utformes slik at den gir minst 10 mrd. kr. i skatteinntekter, eller helst 20 mrd. Eiendomsskatten kan da erstatte dagens fordelsbeskatning av bolig og gir grunnlag for å redusere eller fjerne formueskatten. Eiendomsskatten skal ikke gi økt skattenivå. Den skal gi et bedre skattesystem. Skatt på eiendom har lave økonomiske kostnader og er robust i en tid med økende mobilitet.

Eiendomsskatten er upopulær, selvfølgelig. Alle gode skatter er upopulære, fordi de er så synlige. Det er lett å protestere mot eiendomsskatten. Da må det være en fordel at politikerne kan sukre pillen ved å fjerne den upopulære fordelsskatten av bolig. Viktigere er det at en saklig vurdering av skattene må se ut over de enkelte protester. Man må jo vite at alternativet til eiendomsskatten er mer av andre skatter. Man må se på hvordan skattene virker og hva som gir en best samlet løsning for landet.

Eiendomsskatten er ikke ugunstig fra et fordelings-synspunkt, selv om dette ofte påstås. Stort sett er det faktisk slik at de rikeste også har de største eiendomsverdiene. Men det er selvfølgelig enkeltpersoner som har stor eiendomsverdi og liten inntekt. Det kan lages skjermingsordninger for å ta hensyn til slike. Dagens utjevning mellom kommunene basert på inntektsforskjeller og utgiftsbehov kan videreføres. En bred eiendomsskatt etableres ikke for å skape nye forskjeller i velferdstilbudet, men for å gi lokal valgfrihet koblet med lokalt betalingsansvar.

Det er et alternativ for kommunene å få større frihet i inntektsskatten. Men det er bare eiendomsskatten som kan være kommunenes egen skatt. Inntektsskatten er en delt skatt, og

staten vil uansett måtte holde kontroll over denne for å sikre utjevning og makroøkonomisk balanse.

Hvor er de taleføre kommunerepresentanter?

Det er forunderlig at kommunene ikke driver kampanje for å få sin egen kjære skatt. Norske kommuner bør lære av erfaringene i andre land. En egen kommuneskatt gir kommunene uavhengighet, makt og ansvar. Det ligger et forslag til ny eiendomsskatt ferdig utredet på politikernes bord. Kommunene kan hjelpe politikerne til å gjøre et godt, men upopulært vedtak. Det er nemlig ikke så lett å få til.